

Geachte

PFAS zijn zeer zorgwekkende stoffen die zeer mobiel en persistent zijn en overal in onze leefomgeving worden aangetroffen. Gemeenten hebben een belangrijke taak bij het beschermen van haar inwoners tegen gezondheidsschade door PFAS. In deze brief roepen wij colleges van B&W, raadsleden en gemeentelijke politieke partijen op verantwoordelijkheid te nemen, door:

1. **Vergunningen** voor PFAS-uitstoters te herzien en actualiseren.
2. **Maatwerkregels of maatwerkvoorschriften** op te stellen om PFAS-uitstoot tegen te gaan.
3. Structureel te meten, controleren en te handhaven.
4. PFAS-vrij in te kopen, aan te besteden en te verpachten.
5. Een gemeentelijk PFAS-reductieplan op te stellen.

Aanleiding

PFAS worden in verband gebracht met leverschade, een verhoogd cholesterol, nier- en testiskanker, verminderde immuniteit, nadelige effecten op vruchtbaarheid en zwangerschap en schade aan het ongeboren kind.¹ Ze breken nauwelijks af en hopen op in bodem, water en ons lichaam. PFAS wordt aangetroffen in wijn, zeeschuim en de eieren van hobbykippen. Volgens het RIVM hebben de meeste Nederlanders PFAS in hun bloed boven de veilige gezondheidkundige grenswaarde.²

Op 18 juni 2025 werd binnen de VNG unaniem de motie '[Op weg naar een PFAS-vrije samenleving](#)' aangenomen. Daarin riepen gemeenten op tot een landelijk verbod op de productie, import en het gebruik van niet-essentiële PFAS-houdende stoffen, betere interbestuurlijke samenwerking en structurele financiële ondersteuning voor gemeenten om PFAS-verontreiniging aan te pakken. Dit laat zien dat gemeenten de ernst van de PFAS-crisis onderschrijven. De problematiek is echter zo groot dat actie nodig is vanuit alle overheidslagen: óók vanuit gemeenten zelf. Wachten op een nationaal of (nog onzeker) Europees PFAS-verbod is geen optie: in de tussentijd hopen deze persistente stoffen steeds meer op in onze leefomgeving en lichamen.

Beschermen gezondheid, belangrijke taak voor gemeenten

Gemeenten hebben een belangrijke taak bij de bescherming van de gezondheid van haar inwoners. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties en moeten daarbij in ieder geval rekeninghouden met het belang van het beschermen van de gezondheid (art. 2.1 lid 4 Omgevingswet (Ow)). Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens heeft geoordeeld dat overheden die weten of behoren te weten van ernstige gezondheidsrisico's door chemische vervuiling, en desondanks onvoldoende optreden, onder omstandigheden mensenrechten kunnen schenden.³ Gemeenten

¹ <https://www.rivm.nl/pfas/risicos-pfas-voor-gezondheid-en-milieu>

² RIVM, PFAS in bloed van de Nederlandse bevolking, 3 juli 2025.

³ Zie bv.de uitspraken in López Ostra v. Spain; Fadeyeva v. Russia; en Cordella and Others v. Italy.

hebben allerlei mogelijkheden om inwoners te beschermen. Wij roepen u op om hiervan gebruik te maken.

Vergunningen: weigeren, aanscherpen, intrekken

Bij emissies naar lucht, bodem en riool door milieubelastende activiteiten is in de meeste gevallen de gemeente het bevoegd gezag op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving (art. 2.3 Bal). Veel industrieën kunnen gebruikmaken van PFAS-houdende middelen, denk aan: autowasstraten, garagebedrijven, textielreinigers, schilderbedrijven, kunststofindustrie, papier- en karton(verpakkingen) industrie en metaalbewerking.⁴ Nieuwe vergunningen moeten garanderen dat PFAS-uitstoot wordt voorkomen of zoveel mogelijk beperkt (art. 8.9 Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl)). Bestaande vergunningen voor PFAS-uitstotende milieubelastende activiteiten moeten worden herzien als de milieuverontreiniging die de activiteit veroorzaakt “door de ontwikkeling van de kwaliteit van het milieu verder moet worden ingeperkt” (art. 5.38 Ow jo. art. 8.99 Bkl). Het bevoegd gezag kan vergunningsvoorschriften bovendien herzien met het doel om passende preventieve maatregelen ter bescherming van de gezondheid te treffen (art. 8.101 Bkl). Wanneer wijzigen van een vergunning niet volstaat, kan als laatste redmiddel een vergunning in bepaalde gevallen zelfs worden ingetrokken (art. 8.97 Bkl), bijvoorbeeld als er significante milieuverontreiniging wordt veroorzaakt (art. 8.9 Bkl).

Maatwerkregels en voorschriften

Voor veel PFAS-uitstotende milieubelastende activiteiten kan een gemeente, in aanvulling op de rijksregels in het Bal, in het omgevingsplan voor hun grondgebied strengere maatwerkregels opnemen. Zo kunnen gemeenten regels overwegen ter beperking van PFAS-pesticiden.⁵ Het gebruik van PFAS-pesticiden is in Nederland gestegen van 150.000 kilogram per jaar in 2010-2020 naar 250.000 kilogram in 2023.⁶ Waar deze PFAS-pesticiden in Denemarken inmiddels zijn verboden, kunnen deze middelen in Nederland – zonder vergunning – in tonnen over onze akkers gespoten worden. Dit vormt een groot extra risico voor omwonenden.⁷

Het Bal bevat een zorgplicht voor ieder die een milieubelastende activiteit verricht en die weet of kan vermoeden dat zijn handelen schade aan de leefomgeving veroorzaakt. Diegene is verplicht om maatregelen te nemen om die schade te voorkomen, beperken of ongedaan te maken (art. 2.11 Bal). De gemeente kan deze zorgplicht concretiseren met maatwerkvoorschriften gericht op het terugdringen van PFAS-emissies uit specifieke bedrijven, zoals strengere lozingsnormen, extra zuiveringsinspanningen of een verbod op het gebruik van bepaalde PFAS-houdende stoffen.

⁴ Inventarisatie Potentiële PFAS-bronnen voor Provincie Zuid-Holland, Arcadis, 31 oktober 2024.

⁵ Zie de Gemeentelijke Handleiding Bestrijdingsmiddelen van Urgenda en Natuur & Milieu (december 2024) met het handelingsperspectief voor gemeenten.

⁶ Leendertse e.a., Gebruik van PFAS-pesticiden en risico's voor grondwater en bodem, CLM oktober 2025

⁷ H2O Waternetwerk, Denemarken verbiedt gebruik 23 PFAS-houdende bestrijdingsmiddelen, 30 juli 2025.

Ruim vervuiling op

Sinds de Omgevingswet zijn gemeenten meestal het bevoegd gezag bij het saneren van nieuwe bodemverontreinigingen. Daar waar de bodem grootschalig vervuild is met PFAS kan het nodig zijn dat de bodem gesaneerd wordt. Volgens de rechtbank Rotterdam zijn grote PFAS-uitstoters (hier: Chemours) onder omstandigheden aansprakelijk voor schade, waaronder saneringskosten, die gemeenten door de PFAS-vervuiling leiden (ECLI:NL:RBROT:2023:8987). Om te voorkomen dat gemeenten met de kosten blijven zitten, zouden gemeenten moeten aandringen op een landelijke PFAS-heffing waarvan de opbrengsten kunnen worden ingezet voor sanering. Dit sluit aan bij het principe 'de vervuiler betaalt' en voorkomt dat de kosten worden afgewenteld op de samenleving.⁸

Metten en handhaven

Het is essentieel dat er structureel door de overheid op PFAS wordt gemeten, in bodem, lucht en water en in de buurt van PFAS-uitstotende bedrijven. Gemeenten kunnen gebruik maken van de Tijdelijke regeling uitkering Bodem (SPUK Bodem), waar 36 miljoen euro beschikbaar is gesteld voor PFAS-monitoring in 2026. Monitoringsdata moeten voor het publiek toegankelijk worden gemaakt, in lijn met punt 3.2 ('Openbaar maken milieu- en meetgegevens') van de Actieagenda Industrie en Omwonenden en art. 7 lid 2, sub 2 van de Aarhus Richtlijn (2003/4/EG). Daarnaast kunnen gemeenten PFAS gegevens opnemen in bodemkwaliteitskaarten, zodat zij per gebied inzicht hebben in verontreinigingsniveaus en daar de regels voor het toepassen van met PFAS-verontreinigde grond en baggerspecie op kunnen afstemmen.⁹

Naast het toezicht, schiet ook de handhaving tekort: illegale lozingen blijven soms jaren onopgemerkt of worden gedoogd. Gemeenten dienen omgevingsdiensten expliciet te instrueren om controle op PFAS-uitstoot te prioriteren en strak te handhaven op vergunningsvoorschriften en de ZZS-reductieplicht uit het Bal. Dat vergt ook een bijpassend budget. In geval van ernstige, herhaaldelijke overtredingen, zouden vergunningen moeten worden ingetrokken (art. 18.10 Ow). Samenwerking met andere overheden is essentieel. Bij directe lozingen op water of uit grote industriële instellingen (zoals Chemours) moet worden samengewerkt met waterschappen, provincies en het Rijk.

Het goede voorbeeld

Gemeenten zouden het goede voorbeeld moeten geven. Sinds eind 2025 is PFAS-houdend blusschuim door de EU verboden. Voor veel andere materialen zijn ook goede PFAS-vrije alternatieven beschikbaar. Gemeenten kunnen in hun inkoopbeleid voor PFAS-vrij materiaal kiezen en in aanbestedingen 'PFAS-vrij materiaal' als gunningscriterium opnemen. Zo streeft de gemeente Dordrecht

⁸ Zie ook Factsheets van I&W bij Kamerbrief Actieagenda Industrie en Omwonenden Rapport, 19 december 2025, met een voorstel voor het uitwerken van een belasting op vervuilende uitstoot.

⁹ www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/pfas/verruimde-pfas-regels-voor-bouw--en-baggerprojecten

naar PFAS-vrije aanbestedingen en inkoop.¹⁰ Bij gronduitgifte kunnen gemeenten in hun pachtvoorwaarden telers verbieden om PFAS-pesticiden te gebruiken.

Gemeentelijk PFAS-reductieplan

Iedere gemeente zou in ieder geval een gemeentelijk PFAS-reductieplan moeten opstellen. Sommige gemeenten hebben al lokaal beleid over bodemverontreiniging door PFAS en PFAS-verontreinigende grond.¹¹ Dit zijn stappen in de goede richting, maar een bredere aanpak is nodig, met duidelijke keuzes ten aanzien van vergunningen, PFAS-vrije inkoop en een PFAS-reductiepad.

We rekenen op uw steun, voor onszelf, onze kinderen, kleinkinderen en alle generaties na hen.

¹⁰www.pianoo.nl/sites/default/files/media/documents/2023-11/mvoi_actieplan_2022_-_2025_gemeente_dordrecht.pdf

¹¹ Zie bijvoorbeeld de Beleidsregel PFAS gemeente Amsterdam 2023